

De goudvis als kunstvorm

JELLE W.F. REUMER

[Column]

De relatie mens-dier heeft de laatste weken weer volop in de kranten gestaan en dat betekent meestal dat er nieuwe dieptepunten zijn aangeboord. In de eerste week van februari stond half Parijs op z'n kop omdat er een krokodil zou zijn gesignaleerd in het stedelijke rioolstelsel. Volgens een 10-regels-berichtje in NRC Handelsblad was niet geheel duidelijk waar het dier zich ophield, hoe groot het zou zijn, zelfs niet of sprake was van een levende krokodil dan wel van een dood exemplaar dat door iemand was gedumpte. Ach, denk je dan als je zoiets leest, een komkommertijd bladvullertje. En bovendien bijna stadsecologie. Op 15 februari weer zo'n 10-regels-stukje: 'Olifant zorgt voor chaos in Bangkok' luidde de titel van het itempje waarin te lezen was dat een op hol geslagen olifant zijn berijder, een bedelaar, van zich had afgeveegd in een poging om verder een zelfstandig bestaan te beginnen in een winkelcentrum nabij het WTC. Daar was men er echter niet van gediend en het dier is met een geweerschot verdoofd. Einde bericht. Ook een soort stadsecologie. Weer een dag later was een volgende wereldstad aan de beurt: 'Ganzen plagen Oegstgeest' kopte het Rotterdams Dagblad. Ja, ja, maar liefst honderd ganzen vallen de bewoners lastig en ze produceren vele decibellen én vervuilen de omgeving. Als Schiphol deze zelfde drie misdaden begaat worden de milieunormen opgerekt, maar in Oegstgeest gaat men er 'drauf': in het voorjaar zal men van gemeente-wege de eieren gaan lekpijken en tegelijkertijd wordt de bewoners afgeraden de dieren te voeren. Da's pas een voortvarende overheid: een combinatie van daadwerkelijk ingrijpen en concrete voorlichting naar de burgers toe.

Uit deze drie berichten (kun je nagaan wat de kranten dan nog eens

niet haalt!) valt af te leiden dat het dierenrijk ons heel wat kopzorgen oplevert. Krokodillen, olifanten en ganzen verpesten ons aangename bestaan. Maar we hebben er wat op gevonden! We gaan gewoon terugpesten, en nog wel in een museum! Te Kolding in Denemarken is de mensheid begonnen met terugvechten, en men heeft er daar een tiental goudvissen voor geselecteerd om hen als eerste vertegenwoordigers van het dierenrijk op hun plaats te wijzen. Tien goudvissen zwemmen/zwommen daar rond in tien goudvissen-kommen. Geen gewone met een schulprandje, een laagje grind en een verzopen kabouterijtje, maar mooie glazen blenders, zonder grind en kabouter maar mét een schoepje onderin. Ook waren de blenders voorzien van een snoetje met stekker dat in een stopcontact stak. U raadt het al: als je de blender aanzet wordt de goudvis binnen een fractie van een seconde vermalen tot een papje, een goudkleurig soort drink-sushi. Dat zal ze leren! Na de KLM, die vorig jaar tweehonderd eekhoorntjes in een houtversnipperaar aan hun verstand bracht dat ze maar beter niet geboren hadden kunnen worden, hebben we nu dus de Deense museumdirecteur Meyer die de kunstenaar Marco Evaristti de gelegenheid geeft om de ultieme dierenhaat te verwezenlijken. Het publiek stroomde toe, aldus de kranten, vooral nadat inderdaad enkele bezoekers de blenders hadden aanzet en de eerste goudvissen levend tot puree waren gedraaid. Nadat leden van de Deense dierenbescherming hadden geprotesteerd werden de vijf nog overlevende goudvissen gestolen. Dat ging het museum te ver: 'De museumdirectie heeft hen onmiddellijk vervangen om het karakter van het originele kunstwerk in stand te houden, aldus museum-directeur Meyer', zo schreef de NRC.

Het kunstwerk (kunsthistorisch vermoedelijk binnen de categorie 'installatie' te rangschikken, hoewel er ook elementen van de 'performance' in terug te vinden zijn) stelt de museumbezoeker voor ethische vragen. We kunnen namelijk met abortussen en beademingsapparatuur op een andere manier ook over leven en dood beslissen, zo is de uitleg, en het is zeker niet zo dat het museum de mensen aanmoedigt om de visjes ook daadwerkelijk te vermalen. Ja, dat zou er nog eens bij moeten komen!

Gelukkig heeft de Deense politie ingegrepen. Nadat uiteindelijk eerst twee, en daarna ondanks een politiebevel om de stroom eraf te halen nog eens vijf goudvissen waren gepuereerd, heeft men de rest in veiligheid gebracht. Daarmee is het kunstwerk vernield, toevallig net in de week dat alle Nederlandse museumdirecteuren een enquête van het Ministerie van OC&W op hun bureau vonden om hun ervaringen met kunstvernielingen te rapporteren. Ik wil vast vanaf deze plaats melden dat, wanneer de blender-installatie van Evaristti ooit in een Nederlands museum verschijnt, ik hoogstpersoonlijk met een tang de snoetjes kom afknippen. Graag schaar ik me daarmee kunsthistorisch gezien op één niveau met de geschifte Dordtse stanleymes zwaaier en de gefrustreerde Amsterdammer die in het Stedelijk de spuitbus hanteerde.

Ondanks dit hiermee openbaar gemaakte dreigement is Evaristti van plan om de komende twee jaar met zijn kunstwerk een tournee te maken door Chili, Argentinië, Brazilië en Spanje. Vanwege hun ervaring raad ik hem aan om per KLM te vliegen. Dan kan hij bovendien net als Jörg Haider een tussenlanding op Schiphol maken en daarmee de Oegstgeester ganzen eer bewijzen. Kortom, het nieuwe millennium is 'frisch und frohlich' begonnen.[]